

معلولان و جامعه

(با نگاهی فرابخشی به مشکلات و چالش ها)

www.ketab.ir

نویسنده:

محمد مراد خوش اخلاق

عنوان و نام پدیدآور: معلولان و جامعه یا نگاهی فرایندی به مشکلات و چالش‌ها/ نویسنده محمدمراد خوش اخلاق..

منحصات ظاہری: ۱۴۶ ص: مصور، جدول، نمودار (رنگی).

فروست: انتشارات یزد و همدگان راه دانش، شماره نشر ۱۱۶۲.

شماره: ۱-۱۵۵-۳۴۵-۶۰۰-۹۷۸، ۱۹۰۰۰۰

وضعیت فهرست نویسی: فیا

دادند: پژوهش حاضر به بررسی مشکلات و حالت های افراد مبتل (ناست، نهمنا، ناشنا، نهمنا، جسم و حر کنه) ۱۴ تا ۴۰ سال

نور محمد

ذات: ١٤٣ - ١٤٤

موضوع: معلولان -- ایران -- وضع اجتماعی -- نمونه پژوهی

People with disabilities-- Iran -- Social conditions -- Case studies : موهوبه

موضوع: معلولان - وضع اجتماعی
People with disabilities -- Social conditions

روده ندي كننگ HV۱۵۵۹/۱۳۹۶

شماره کتابخانه ملی: ۴۶۶۲۱۳۱

انتشار است پرمندگان راه دانش

ناشر: پژوهندگان راه دانش

شماره نشر: ۱۱۶۲

نام کتاب: معلولان و جامعه (با نگاهی فرابخشی به مشکلات و چالش‌ها)

نویسنده: محمد مراد خوش اخلاق

تیراڑ: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

چایخانه: ترنگ

صفحه آرایي: طلوع مهر

سایز: وزیری

شایک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۵-۱۵۵-۱

قیمت: ۱۹۰۰۰ تومان

www.ketab.ir/pajo

حق چاپ و نشر محفوظ است.

طبق قانون حقوق نویسندگان و مصنفان هر گونه کپی برداری به هر روش پیگرد قانونی دارد.

300-1155 - 6563VVA19.

تهران: خیابان ۱۶ آذر شمالی، ساختمان بعثت، طبقه سوم

9161185118 - 322.28.2 - 322192.2

اهواز: خیابان نادری شرقی، نبش خیابان کرمی خراط

فهرست

۹	مقدمه
۱۵	فصل اول: ادبیات و پیشینه
۱۷	موقعیت نابینایان در تمدن کهن ایران
۱۸	جایگاه نابینایان در صدر اسلام
۱۹	وضعیت نابینایان در هزاره پیشین
۲۰	موقعیت نابینایان در دوران علمی
۲۱	تاریخچه نابینایی در ایران و جهان
۲۳	خط بریل در زبان های مختلف
۲۴	علل شایع نابینایی در کودکان
۲۵	جنبه های ضعف نابینایان
۲۷	ضعف تمامیت فیزیک
۲۷	کمبود یا ضعف اعتماد به نفس جوانان باقی مانده
۲۸	کمبود تماس واقعی با محیط
۲۹	کمبود تحرک و جهت یابی
۲۹	کمبود تفریح
۳۰	کمبود کار، هدفها و فرصت های شغلی
۳۰	ضعف استقلال شخص
۳۱	ضعف کفایت اجتماعی
۳۱	کمبود یا فقدان گمنامی
۳۲	تعاریف نابینایی
۳۲	تعریف آموزشی
۳۲	شیوع نقص بینایی
۳۳	پیشینه موقعیت ناشنوایان در تمدن کهن ایرانی
۳۵	جایگاه ناشنوایان در صدر اسلام

۳۶	وضعیت ناشنوایان در هزاره پیشین
۳۷	وضعیت ناشنوایان در دوران علمی
۳۹	ناشنوایی
۴۱	انواع ناشنوایی
۴۱	کری انتقالی
۴۱	کری ادراکی یا عصبی
۴۲	علل ناشنوایی
۴۲	علل ارثی
۴۲	علل مادرزادی
۴۲	علل عارضه
۴۳	عللی که مربوط به گوش خارجی است
۴۳	عللی که مربوط به گوش میانی است
۴۵	عللی که مربوط به گوش داخلی است
۴۶	پیشینه موقعیت معلولین بدنی در تمدن کهن ایرانی
۴۷	جایگاه معلولین بدنی در اسلام
۴۷	وضعیت معلولین بدنی در هزاره پیشین
۴۸	موقعیت معلولین بدنی در دوران علمی
۴۹	ناتوانی های بدنی
۵۴	مروری بر پژوهش های انجام شده در خصوص معلولین
۵۸	ماهیت مشکلات اجتماعی
۵۸	تعریف مشکلات اجتماعی
۵۹	ارتباط مسئله اجتماعی با نظام اجتماعی
۵۹	منظور از مسائل اجتماعی چیست؟
۶۰	مسائل اجتماعی دارای چه ویژگی هایی هستند؟
۶۲	شرایط تشخیص مسائل اجتماعی کدامند؟
۶۵	اهداف مورد توجه در طرح مسائل اجتماعی
۶۷	ضرورت و اهمیت طرح مسائل اجتماعی
۶۸	نظر دورکیم درباره مسئله اجتماعی و روش شناخت آن

۷۱	روش تحلیل مسأله اجتماعی
۷۲	کارکردگرایی ساختاری تالکت پارسنز
۷۳	نظام کنش
۷۴	نظام اجتماعی
۷۵	مدل نظام کنش اجتماعی پارسونز
۷۶	نظریه سییر نئیک قشربندی
۷۹	نابرابری بیرونی
۸۰	نابرابری فضایی
۸۰	اختلال رابطه ای
۸۱	اختلال رابطه ای مربوط به حوزه اجتماعی
۸۳	کنش متقابل نماد
۸۴	خطوط اصلی کنش متقابل نمادی
۸۹	نظریه آدلر درباره هدف بخشی احساس کهنتری
۹۲	آسبب شناسی احساس کهنتری
۹۳	خلاصه علل احساس کهنتری، دیدگاه روانشناسی
۹۴	مهتر کهنتر چیست؟ در یک نگاه
۹۵	نظریه پدیدار شناختی کارل راجرز
۹۷	فصل دوم: روش‌ها و یافته‌ها
۹۹	جامعه آماری
۹۹	نمونه آماری
۹۹	روایی پرسشنامه
۱۳۳	فصل سوم: سخن آخر
۱۳۹	منابع و مآخذ
۱۴۱	منابع فارسی
۱۴۴	منابع غیر فارسی

بررسی علمی معلولیت سالهاست مورد توجه محققین و کارشناسان امور روانی و اجتماعی قرار گرفته است. متخصصین رشته های مختلف خاصه روان شناسان، جامعه شناسان هر یک از زوایای مختلف، به این مشکل اجتماعی نگریسته و سعی نموده اند تا در ریشه یابی این بیماری دشوار که بهداشت روانی خانواده ها و در مفهوم وسیع تر اجتماع را مورد تهدید قرار داده کمک های ارزنده ای بنمایند.

در اجتماع رقابت آمیز کنونی بسیاری از افراد نمی توانند به هدف اصلی و نهائی خود که همان موفقیت کامل در زندگی است برسند. چنین ناتوانی هائی اغلب موجب احساس ناکامی می گردد. زیرا اجتماع، موفقیت را با تشویق و تحسین فراوان و شکست و ناکامی با احساس پستی و حقارت پاداش می دهد. از دست دادن سلامت فیزیکی و معنوی با ناکامی بیشتر توأم بوده و به گونه ای سلامت روانی فرد را مورد تهدید و هجوم قرار می دهد. از ادوار گذشته تاریخ تا کنون معلولین و امور مربوط به آنان چه از نظر شناخت موجودیت معلولین و چه از نظر روابط فی مابین اجتماع و معلولین همیشه به عنوان یک مسئله دشوار وجود داشته است که بین تکامل اجتماعی و علمی بشر با وضع اجتماعی معلولین رابطه ثابتی وجود نداشته است. جوامع بدوی و قبایل اولیه بشر که سخت برای بقاء خود تلاش می نموده اند افراد ضعیف و معلول را که در تلاش زندگی و امور محسوب نمی شدند طرد می کردند.

از زمانی که انسان خود را شناخته، نا هنجاریهای مادرزادی و نقیص عضو یا قطع عضو ناشی از امراض مختلف و عوامل طبیعی روبرو بوده است. حوادث مکانیکی و جنگ های کلاسیک نیز در قطع عضو انسان نقش بسیار مهمی داشته اند. در طی این دوران انسان همیشه با توجه به امکانات موجود در رفع این گونه مشکلات جسمی یعنی در حقیقت توان بخشی جسمی خود کوشیده است.

در کلیه ادیان بزرگ جهان از جمله دین مبین اسلام مفهوم کمک و دستگیری از بیچارگان و عاجزین و ناتوانان را به نگرش حمایتی دین از معلولین و نیازمندان تعبیر و تفسیر کرده است.

در دین اسلام رسیدگی به وضع این قبیل مردم به عنوان یک وظیفه برای مسلمین توصیه شده است. چنانچه پیغمبر اکرم (ص) فرمودند: و من احياها فکانما احيا الناس جميعا". اگر کسی یک فرد را نجات دهد مثل این است که تمام بشریت را نجات داده است (سوره مائده، آیه ۳۲).

در دنیای امروز کار کردن و برخورداری از حداقل امکانات اجتماعی، اقتصادی با توجه به جامعه مدرن، نظر حق مسلم قانونی و بدون چون و چرای هر فرد می باشد. کار، و دار کردن برای هر فرد نه تنها از نقطه نظر اقتصادی لازم و واجب است بلکه نهایت اهمیت را از نقطه نظر روانی و جسمانی دارد. پیشرفت علوم، خاصه علوم پزشکی و تجربه های بنیست آمده در اثر تحقیقات متعدد و در ارتباط با معلولیت شان نشان داده است که توانایی های فردی و قابلیت کاری معلولین همیشه قابل افزایش است.

از نظر روانی، کسانی که به علت نقص جسمانی با مشکلات اجتماعی و یا به هر دو علت قادر به کار و فعالیت نباشند، مشکلاتی هم برای خودشان و هم برای خانواده هایشان و نیز برای اجتماع ایجاد خواهند کرد و انواع فشارهای روحی به شخص وارد خواهد شد، مسائل روانی اجتماعی بخش مهمی از مجموعه مشکلات را برای معلولین بوجود خواهد آورد که ناتوانی های حرکتی و جسمانی او را تحت الشعاع قرار خواهد داد.

انسان از بدو تولد با تغییرات فیزیکی اندک روبروست که پذیرش آن بتدریج و همراه با رشد برایش طبیعی است اما هنگامی که افراد در شرایطی فوق العاده بطور جدی مورد تهدید از دست دادن عضوی از بدن و یا تغییرات فیزیکی مشهود در جهت ناتوان شدن و معلولیت قرار می گیرند، دچار بحران گشته و سخت برآشفته

می شوند. آنگاه است که باید در مورد پذیرفتن آنچه که واقع شده تجدید نظر بنمایند و تغییرات لازم در الگو و سبک زندگی خویش اعمال نمایند.

بررسی زندگی معلولان، همواره عدم رشد عدالت اجتماعی و نیز رشد فکری انسانها را در طول تاریخ نشان داده است. توانبخشی معلولین، ابعاد مختلف زیستی، اجتماعی، فرهنگی و حمایتی معلولان را در بر می گیرد. در دوره های مختلف به گونه های مختلف با معلولین برخورد گردیده است. در حال حاضر دیدگاه فعلی در جهان مبتنی بر یکپارچه سازی خدمات برای معلولین می باشد. لذا چگونگی نگرش جامعه ر مورد معلولین در طرز برخورد با آنان و ارائه خدمات دارای نقش مؤثری است.

مسائل اجتماعی به سحاء مختلف زندگی عادی و روزمره ما را تحت تأثیر قرار می دهد. در حالی که مسائل اجتماعی فراوان، مختلف و در مواردی با روندی تصاعدی افزایش می یابند، این قبیل مسائل عموماً "نسبی می باشند. یعنی شاید آنچه که برای یک فرد به عنوان یک مسئله اجتماعی ظاهر می گردد، برای دیگری نباشد. نسبی بودن مسائل اجتماعی نیز ناشی از این حقیقت است که مردم شرایط عینی را به اشکال مختلف تجربه می کنند مسئله اجتماعی، یا آنچه که افراد جامعه نگران آن هستند، خود نیاز به راه حل، کشایش، ارائه طریق، درمان، مددکاری اجتماعی و نظایر آن دارد؛ یعنی وضعیتی که هر کس دوست دارد، تغییر کند.

بیش از نیم میلیارد از جمعیت در سراسر جهان به علت نارسایی های ذهنی جسمی و حسی، معلول به شمار می آیند. این نارسایی ها و برخی موانع فیزیکی و اجتماعی آنها را همواره از اجتماع دور نگه می دارد. معلولان اغلب از اساسی ترین موقعیت های آموزشی محروم بوده و مشاغل بی اهمیت با دستمزد بسیار پائین به آنها محول می گردد. موانع فیزیکی آنها را از ورود به ساختمان ها و وسایل حمل و نقل عمومی محروم نموده و نگرش اجتماعی نسبت به این گروه آنها را از زندگی فرهنگی و روابط عادی اجتماعی به دور می دارد. امروزه در کشورهای

مختلف برنامه‌های متعددی برای جلوگیری از معلولیت، اجتماعی، و اقتصادی در دست اجرا است.

یکی از اهداف اساسی این برنامه‌ها برخورداری مساوی معلولان از مزایا و پیشرفت‌های اجتماعی است، که مربوط به تمام کشورها صرف نظر از درجه توسعه یافتگی آنها می‌شود.

این برنامه‌ها همچنین تأکید بر اهمیت شرکت مستقیم معلولان در برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی فعالیت‌های مربوط به آنها را دارد.

برای اطمینان از شرکت این گروه در فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی باید سعی در شناسایی و رفع موانع اجتماعی و فیزیکی که مانع استفاده آنها از خدمات اجتماعی می‌گردد، کرد.

برای نیل به این هدف دولت‌ها باید شروع به تهیه برنامه‌ای طولانی مدت به عنوان مکمل سیاست ملی برای توسعه اجتماعی و اقتصادی نمایند. این اقدامات احتیاج به برنامه‌ریزی و سازماندهی فعالیت‌ها در تمام سطوح، و تهیه مجوز قانونی برای اجرای آنها دارد. بسیج فعالیت‌های خصوصی و عمومی، همکاری با برنامه‌های بین‌المللی، و ایجاد تسهیلات برای انجام تحقیقات در این مورد از ضروریات است.

تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها

معلولیت (Handicap)

معلولیت عبارت است از محرومیت و وضعیت نامناسب یک فرد که پیامد نقص و ناتوانی است و مانع از انجام نقش می‌شود که برای فرد با توجه به شرایط سنی (۱۵ تا ۴۰ سال) جنسی، اجتماعی، فرهنگی، نرمال و طبیعی تلقی می‌گردد.

مشارکت بیان‌کننده ماهیت و میزان درگیری فرد معلول در فعالیت‌های اجتماعی است و میزان مشارکت، با توجه به عوامل نقص، دامنه فعالیت و شرایط محیطی، می‌تواند متفاوت باشد.

نقص (Impairment)

هر گونه فقدان یا ناهنجاری در زمینه جسمانی، روانی، عملکردی یا آناتومی انسان، نقص نامیده می شود. به عبارت دیگر فقدان یا ناهنجاری ساختمان بدن و یا عملکرد فیزیولوژیکی و روانی را نقص می نامند

ناتوانی (Disability)

ناتوانی عبارت است از هر گونه محدودیت در انجام فعالیت هایی که در روند طبیعی از هر انسانی انتظار می رود و هر نوع محدودیت در انجام فعالیت هایی که روند طبیعی فعالیت افراد عادی تلقی میشود، ناتوانی محسوب می گردد. ناتوانی بینگرسا به سطح فرد است و ممکن است موقت یا دائمی، قابل برگشت یا غیر قابل برگشت، پیش رونده باشد.

نگرش (Attitudes)

نگرش سازمان با دوامی است از بررها حول یک شیء یا موقعیت که فرد را آماده می کند تا به صورتی ترجیحی نسبت به آن واکنش نشان دهد.

معلولیت بینایی

اختلال دیداری به میزان تیزبینی، میدان دید در دیا متر محدود می شود. توانایی دید، توان چشم برای دیدن اشیاء دور به طور واضح می باشد. به در جدول sheller به کاربرده شده است. افرادی که علامت E را از فاصله ۲۰ پایی، جای ۲۰۰ پائی می بینند قانوناً "نابینا به شمار می آیند. نیمه بینا (کسانی هستند که بایستی و تیزبینی آنها از ۲۰/۷۰ تجاوز نمی کند.

معلولیت شنوایی

فرد ناشنوا: کسی است که اختلال شنوایی اش از روند پردازش موفقیت آمیز اطلاعات کلامی که از طریق شنیدن به دست می آید، چه با سمعک و چه بدون سمعک جلوگیری می کند.

کم شنوا: به کسی اطلاق می‌شود که به طور کلی با بهره‌گیری از وسایل کمک شنوایی بتواند از باقی مانده شنوایی خود در پردازش و فرایند سازی اطلاعاتی که از طریق شنیدن به دست می‌آورد استفاده کند.

معلولیت جسمی

(افراد) مبتلا به معلولیت‌های جسمی کسانی هستند که محدودیت‌های فیزیکی غیر حسی و مسائل بهداشتی‌شان، به اندازه‌ای مزاحمت ایجاد می‌کند، که خدمات، آموزش^{۱۰}، تجهیزات و یا تسهیلات ویژه‌ای را ایجاب می‌کند.

ازدواج

ازدواج فریندی است از کنش متقابل بین دو فرد یک مرد و یک زن که برخی شرایط قانونی را تحت‌به‌شیده‌اند و مراسمی برای برگزاری زناشویی خود برپا داشته‌اند و به طور کلی عمل آنان مورد پذیرش قانون قرار گرفته و بدان ازدواج اطلاق شده است.

اشتغال

مجموع فعالیت‌هایی که در یک دوره معین در مقابل آن مزدی پرداخت می‌شود.

شاغل

شاغلین کسانی هستند که به کار مشغول باشند و در حال کار خود مزد دریافت کنند یا سودی کسب کنند (مانند کارفرمایان) یا گذران زندگی آنان از آن کار متکی باشد.